

Innst. O. nr. 1

(2001-2002)

Innstilling fra finanskomiteen om lov om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området

Ot.prp. nr. 5 (2001-2002) og Ot.prp. nr. 106 (2000-2001)

Til Odelstinget

1. OT.PRP. NR. 5 (2001-2002)

1.1 Sammendrag

Regjeringen fremmet 15. juni 2001 Ot.prp. nr. 106 (2000-2001) om lov om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området.

Ot.prp. nr. 106 (2000-2001) ble ikke behandlet av det forrige Storting. Under henvisning til Stortingets forretningsorden § 33 tredje ledd legger Finansdepartementet med Ot.prp. nr. 5 (2001-2002) på ny fram forslag om lov om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området. Forslaget er i samsvar med forslaget i Ot.prp. nr. 106 (2000-2001) som det vises til i Ot.prp. nr. 5 (2001-2002).

1.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at både Ot.prp. nr. 5 (2001-2002) og Ot.prp. nr. 106 (2000-2001) ble overbrakt i odelstingsmøte 17. oktober 2001. Idet Ot.prp. nr. 5 (2001-2002) viser til Ot.prp. nr. 106 (2000-2001), knytter komiteen i punkt 2.2 nedenfor merknader til det materielle innhold i sistnevnte proposisjon.

2. OT.PRP. NR. 106 (2000-2001)

2.1 Sammendrag

2.1.1 Bakgrunn for lovforslaget

Stortinget ga 19. desember 2000 samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 80/99 av 25. juni 1999 om endring i vedlegg VI om trygd til EØS-avtalen. Beslutningen innebærer at rådsdirektiv 98/49/EF om beskyttelse av rettighetene til supplerende

de pensjoner for arbeidstakere som flytter innenfor Fellesskapet tas inn i EØS-avtalen.

Direktivet og de tilsvarende EØS-reglene er omtalt generelt i punkt 1 og 2 i proposisjonen. Kredittilsynets lovutkast og høringsinstansenes merknader er omtalt under de ulike punktene i proposisjonen.

2.1.2 Formål og virkeområde

Departementet foreslår i § 1 en bestemmelse om at lovens formål skal være å ivareta rettighetene i supplerende pensjonsordninger for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området. Dette skal gjelde tilsvarende overfor ektefelle, registrert partner, samboer eller barn, dersom disse har rettigheter i den supplerende pensjonsordningen. Bestemmelsen er i samsvar med EØS-reglene som svarer til direktivets artikkel 1, jf. artikkel 2. Lovforslaget innebærer ikke at arbeidstaker skal ha rett til å flytte premiereserve til forsikringsselskap, bank eller annen institusjon i det EØS-land vedkommende flytter til, jf. omtale i kapittel 6 i proposisjonen.

Departementet foreslår en bestemmelse om lovens virkeområde i § 2. Loven skal gjelde de typer pensjonsordninger som er angitt i nr. 1-6, når disse ordningene skal gi arbeidstakere eller selvstendig næringsdrivende rett til alderspensjon og eventuell uførepensjon og etterlattepensjon i tillegg til eller i stedet for tilsvarende ytelser som utbetales gjennom lovfestede trygdeordninger. Denne angivelsen av virkeområdet vil svare til definisjonene av henholdsvis supplerende pensjonsordning og supplerende pensjon i EØS-reglene som svarer til direktivets artikkel 3 bokstav b og a. Pensjonsordningene angitt i nr. 1-6 er ment å være en uttømmende oppregning av hvilke typer supplerende pensjonsordninger en har i henhold til norsk lovgivning og praksis.

Departementet foreslår å utelate bestemmelsen i utkastet § 8.

2.1.3 Rett til grenseoverskridende utbetalinger

På bakgrunn av direktivets artikkel 5 har Kredittilsynet foreslått en bestemmelse i lovutkastets § 6 som skal sikre at en person som flytter til en annen stat innen EØS-området skal ha rett til å få utbetalt ytelser fra en supplerende pensjon, med fradrag for skatt og eventuelle transaksjonskostnader, i den stat vedkommende bor. Bestemmelsen gjelder også andre ytelsesberettigede.

Det heter i direktivets artikkel 5 at det ved utbetaling av pensjon skal gjøres fradrag for eventuelle skatter og transaksjonskostnader. Departementet antar at det med fradrag for skatt siktes til kildeskatt på pensjoner, ettersom flere land i EØS-området ilegger slik skatt. Norge ilegger for tiden ikke kildeskatt på pensjoner. Departementet finner det derfor ikke nødvendig å ta inn i lovteksten en bestemmelse om fradrag for skatt. Det vises til lovforslaget § 3.

2.1.4 Rettigheter ved midlertidig utestasjonering i andre EØS-stater

I Kredittilsynets utkast til § 5 heter det at en person som arbeider i annen EØS-stat og som omfattes av en supplerende pensjonsordning, fortsatt skal ha rett til å være medlem i denne ordningen dersom vedkommende er medlem av folketrygden. Videre heter det at en person som arbeider i Norge og som er omfattet av en supplerende pensjonsordning i hjemlandet ikke skal ha plikt til å betale bidrag til supplerende pensjonsordning her i landet, dersom vedkommende ikke er medlem av folketrygden.

Departementet legger etter en nærmere vurdering til grunn at direktivets artikkel 6 nødvendiggjør en slik endring i norsk rett som Kredittilsynet har foreslått.

Departementet mener videre at det som påpekt av Sosial- og helsedepartementet og Justisdepartementet ikke vil være hensiktsmessig å vise til spesifikke forskrifter i den aktuelle lovbestemmelse, og at det i stedet bør innarbeides en henvisning til EØS-avtalen. Lovutkastet er justert i tråd med dette, jf. lovforslaget § 4.

2.1.5 Likebehandling vedrørende vern av opptjente pensjonsrettigheter

I Kredittilsynets utkast til lovtekst er det foreslått en bestemmelse i § 4 som skal sikre at personer som fratrer en pensjonsordning skal sikres det samme vern for opptjente pensjonsrettigheter uavhengig av om arbeidstaker forblir i Norge eller flytter til en annen stat innen EØS. Forbudet mot forskjellsbehandling er en oppfølging av EØS-reglene som svarer til artikkel 4 i rådsdirektiv 98/49/EF. Forbudet mot forskjellsbehandling gjelder også for supplerende pensjonsordninger som ikke er regulert i lov eller forskrift.

Departementet slutter seg i hovedsak til Kredittilsynets vurderinger. EØS-reglene som svarer til direktivets artikkel 4 omhandler likebehandling vedrørende

vern av opptjente pensjonsrettigheter, og stiller ikke krav om at medlemmer av supplerende pensjonsordninger eller andre rettighetshavere skal gis rett til opptjent pensjon dersom vedkommende fratrer uten rett til løpende ytelser. Det stilles heller ikke krav til at midler knyttet til opptjente rettigheter skal kunne flyttes til forsikringsselskap, bank eller annen institusjon i det EØS-land vedkommende flytter til. Departementet foreslår på denne bakgrunn en bestemmelse med noe justert ordlyd i forhold til utkastet, jf. lovforslaget § 5.

2.1.6 Informasjon til medlemmer av supplerende pensjonsordninger

I EØS-reglene som svarer til rådsdirektiv 98/49/EF artikkel 7 heter det at medlemsstatene skal gjøre tiltak for at arbeidsgiver, forvaltere eller andre som er ansvarlige for forvaltningen av supplerende pensjonsordninger gir medlemmene sine

«... tilstrekkelege opplysningar om kva pensjonsrettar dei har og kva val som er tilgjengelege for dei under ordninga når dei flyttar til ein annan medlemsstat. Desse opplysningane skal minst svare til dei opplysningane som vert gjevne til medlemmer i ordninga som det ikkje lenger vert betalt tilskot for, men som vert verande i den same medlemsstaten.»

I den engelske versjonen lyder artikkel 7 første punktum:

«Member States shall take measures to ensure that employers, trustees or others responsible for the management of supplementary pension schemes provide adequate information to scheme members, when they move to another Member State, as to their pension rights and the choices which are available to them under the scheme.» (Finansdepartementets kursivering)

Departementet legger til grunn at dette innebærer krav om nasjonal lovgivning som uttrykker at når medlemmer i supplerende pensjonsordning flytter til annen EØS-stat, skal det gis tilstrekkelige opplysninger om pensjonsrettigheter og valgmuligheter. Dette innebærer at det ikke vil være nødvendig å gi detaljert forhåndsinformasjon til alle medlemmer i en pensjonsordning basert på hypotetiske flyttesituasjoner. Departementet foreslår at dette presiseres i lovteksten, jf. lovforslaget § 6.

Departementet viser til at den foreslåtte lovbestemmelsen gjelder tilfellet der medlemmer flytter til en annen EØS-stat. Bestemmelser vedrørende generell informasjon om pensjonsrettigheter er gitt i annen lovgivning og vil ikke bli behandlet her.

2.1.7 Pålegg fra Kredittilsynet

Kredittilsynet har i lovutkastet § 9 foreslått bestemmelser om at klage på at pensjonsinnretning eller arbeidsgiver ikke har fulgt bestemmelsene i denne lov kan bringes inn for Kredittilsynet. Videre er det foreslått at Kredittilsynet kan kreve at pensjonsinnretning

gen bringes i samsvar med reglene i loven eller at det skal etableres rutiner slik at informasjonsplikten etterlevs innen en nærmere fastsatt frist. Det er foreslått at kredittilsynsloven § 4 nr. 7 og 10 skal gjelde tilsvarende.

Departementet viser til at det i EØS-reglene som svarer til direktivets artikkel 9 ikke stilles krav om at det skal etableres en administrativ klageordning for saker om oppfyllelse av direktivets forpliktelser. Departementet finner det på denne bakgrunn ikke hensiktsmessig å etablere slik klageordning. I forhold til direktivets artikkel 9 anses det tilstrekkelig at de materielle bestemmelser i lovforslaget er såvidt klart utformet at eventuelle tvister om de rettigheter loven gir vil kunne løses av domstolene.

Departementet slutter seg til Kredittilsynets forslag om at tilsynet kan gi pålegg om retting eller kreve at pensjonsordningen innen en fastsatt frist etablerer rutiner slik at informasjonsplikten etter § 6 oppfylles. Kredittilsynets alminnelige påleggskompetanse er hjemlet kredittilsynsloven § 4 nr. 7. Denne kompetansen gjelder bare overfor de institusjoner Kredittilsynet har tilsyn med etter kredittilsynsloven § 1. Ettersom pensjonsordninger ikke er underlagt tilsyn etter kredittilsynsloven, er det nødvendig å ha en egen bestemmelse om Kredittilsynets påleggskompetanse overfor pensjonsordningene i lovforslaget her. Det vises til lovforslaget § 7 første ledd.

Det følger av kredittilsynsloven § 10 annet ledd at dersom pålegg om retting ikke blir etterkommet, vil Kredittilsynet kunne ilegge en daglig løpende mulkt inntil forholdet er rettet. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Departementet slutter seg til Kredittilsynets vurdering av at en slik sanksjonsmulighet også bør gjøres gjeldende overfor pensjonsordninger etter lovforslaget her. Det vises til lovforslaget § 7 annet ledd.

2.1.8 Administrative og økonomiske konsekvenser

Gjennomføringen av lovforslaget antas ikke å ha administrative og økonomiske konsekvenser av særlig betydning. Direktivets regler bl.a. om krav til informasjon vil kunne ha visse kostnader for arbeidsgivere og ansvarlige forvaltere av supplerende pensjonsordninger. Ettersom direktivbestemmelsene er antatt bare å omfatte krav til informasjon ved flytting til annen EØS-stat, samt at det allerede er flere informasjonskrav i norsk rett, antas imidlertid direktivbestemmelsene på dette området å ha liten økonomisk effekt. Det er lagt til grunn at direktivet ikke vil innebære merarbeid for departementet eller Kredittilsynet av særlig omfang.

2.1.9 Merknader til de enkelte bestemmelser

Til § 4

Bestemmelsen gjelder kun i tilfelle med utestasjonering som ikke innebærer skifte av arbeidsgiver.

Til § 5

Bestemmelsen skal sikre likebehandling vedrørende vern av opptjente pensjonsrettigheter for personer som fratrer en pensjonsordning, uavhengig av om personen flytter til en annen stat innen EØS eller forblir i Norge. Bestemmelsen er også gjort gjeldende for andre med rettigheter etter den supplerende pensjonsordningen. Bestemmelsen gir ingen innskrenkninger i forhold til lov om foretakspensjon § 4-10 og innskuddspensjonsloven § 6-2 tredje ledd.

2.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ranveig Frøiland, Svein Røald Hansen, Tore Nordtun, Torstein Rudihagen og Hill-Marta Solberg, fra Høyre, Svein A. Flåtten, Torbjørn Hansen, Heidi Larssen og Jan Tore Sanner, fra Fremskrittspartiet, Gjermund Hagesæter, lederen Siv Jensen og Per Erik Monsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Øystein Djupedal, Audun Bjørlo Lysbakken og Heidi Grande Røys, fra Kristelig Folkeparti, Ingebrigt S. Sørfonn og Bjørg Tørresdal, fra Senterpartiet, Morten Lund, fra Venstre, May Britt Vihovde, og fra Kystpartiet, Steinar Bastesen, slutter seg til vurderingene og lovforslaget i proposisjonene.

3. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til Ot.prp. nr. 5 (2001-2002), Ot.prp. nr. 106 (2000-2001) og til det som står foran og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området

§ 1. Lovens formål

Denne loven har som formål å ivareta rettighetene i supplerende pensjonsordninger for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området. Tilsvarende gjelder for rettigheter som ektefelle, registrert partner, samboer og barn har i en supplerende pensjonsordning.

§ 2. Lovens virkeområde

Loven gjelder pensjonsordninger som nevnt i punkt 1 til 6 når de skal gi arbeidstakere eller selvstendig næringsdrivende rett til alderspensjon og eventuelt uførepensjon og etterlattepensjon i tillegg til eller i

stedet for tilsvarende lovbaserte trygdeytelser (supplerende pensjonsordninger):

1. pensjonsordninger opprettet i livsforsikringselskap, pensjonskasse, bank eller forvaltningsselskap for verdipapirfond og som omfattes av lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon eller lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold,
2. kommunale pensjonsordninger som omfattes av lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner §§ 24 nr. 4 og 43 annet ledd med tilhørende forskrifter,
3. andre kollektive pensjonsordninger i pensjonskasse eller livsforsikringselskap enn de som er nevnt under 1 og 2,
4. avtalebaserte kollektive pensjonsordninger hvor ytelsene utbetales over foretakets drift,
5. pensjonsfond som omfattes av lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon § 16-2 23. ledd, eller
6. kollektive avtaler om pensjonsordning for selvstendig næringsdrivende.

§ 3. Rett til grenseoverskridende utbetalinger

En person med rett til opptjent pensjon fra en supplerende pensjonsordning som flytter til en annen stat innen EØS, skal ha rett til å få sin pensjon med fradrag av eventuelle transaksjonskostnader utbetalt i den stat vedkommende bor. Det samme gjelder overfor ektefelle, registrert partner, samboer eller barn med rettigheter i pensjonsordningene.

§ 4. Rett til medlemskap i pensjonsordning ved midlertidig utestasjonering i annen EØS-stat

En person som arbeider i en annen EØS-stat og som omfattes av en supplerende pensjonsordning i Norge, skal fortsatt ha rett til å være medlem med fulle rettigheter i pensjonsordningen dersom vedkommende er omfattet av norsk trygdelovgivning etter EØS-avtalens vedlegg VI nr. 1 (forordning (EØF) nr. 1408/71 avdeling II).

En person hjemmehørende i annen EØS-stat som arbeider i Norge og som er omfattet av en supplerende pensjonsordning i sitt hjemland, skal ikke ha plikt til å betale bidrag til pensjonsordning som nevnt i § 2 her i riket dersom vedkommende ikke er omfattet av norsk trygdelovgivning etter EØS-avtalens vedlegg VI nr. 1 (forordning (EØF) nr. 1408/71 avdeling II). Arbeidsgiver skal heller ikke ha plikt til å betale bidrag til pensjonsordning i Norge for arbeidstaker i tilfeller som nevnt.

§ 5. Likebehandling vedrørende vern av opptjente pensjonsrettigheter

Supplerende pensjonsordninger skal være basert på avtaler som sikrer opptjente pensjonsrettigheter for personer som fratrer pensjonsordningen, uavhengig av om arbeidstaker som fratrer forblir i Norge eller flytter til en annen stat innen EØS. Det samme gjelder overfor ektefelle, registrert partner, samboer eller barn med rettigheter i pensjonsordningene.

§ 6. Informasjon til medlemmer av supplerende pensjonsordninger

Når en person som omfattes av en supplerende pensjonsordning flytter til en annen EØS-stat, skal vedkommende gis informasjon av arbeidsgiver eller den som administrerer pensjonsordningen om:

1. pensjonsrettigheter når vedkommende går ut av ordningen,
2. retten til etter behov å få utbetalt pensjon i en annen EØS-stat,
3. en eventuell rett til å fortsette pensjonsopptjening ved utestasjonering i en annen EØS-stat,
4. en eventuell rett til å fortsette egen premiebetaling i pensjonsordningen, og
5. fritak fra å betale premie til supplerende pensjonsordning i vertslandet.

§ 7. Pålegg fra Kredittilsynet

Kredittilsynet kan gi en supplerende pensjonsordning pålegg om retting dersom pensjonsordningen ikke har overholdt sine plikter gitt i eller i medhold av denne loven. Kredittilsynet kan også kreve at ordningen etablerer rutiner slik at informasjonsplikten etter § 6 oppfylles innen en nærmere fastsatt frist.

Lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet for kredittinstitusjoner, forsikringselskaper og verdipapirhandel mv. (kredittilsynsloven) § 10 annet ledd om ileggelse av dagmulkt dersom Kredittilsynets pålegg ikke blir etterkommet, gjelder tilsvarende.

§ 8. Forskrifter

Kongen kan fastsette nærmere regler til utfylling og gjennomføring av bestemmelsene i loven her.

§ 9. Ikrafttredelse. Overgangsbestemmelser

Loven trer i kraft fra den tid Kongen fastsetter. Kongen kan gi overgangsbestemmelser.

Oslo, i finanskomiteen, den 6. november 2001

Siv Jensen
leder

Ranveig Frøiland
ordfører

Ingebrigt S. Sørffonn
sekretær